

שגם ראש חודש נקרא מועד:

"שגם ראש חודש נקרא מועד"

פסחים, ע"ז, ע"א

הסרט הרביעי בסדרת "סיירת סבתא" מזמן לנו מפגש עם אחד המועדים הפחות מוכרים בלוח השנה העברי: ראש חודש. אנו מבקשים לציין את ראש חודש לא מתוך דיון בתכני אותו החודש והמועדים שבו, אלא בתור מועד בפני עצמו, עם יסודות מוצקים עוד מתקופת התנ"ך, דינים ומנהגים ואף כיוון מחשבתי רעיוני משל עצמו. אנו מציעים כי בצד תפילת ראש חודש (ברוב עם, בתקווה שבמהרה בימינו...) ואולי גם סעודת ראש חודש הנהוגה בחלק מבתי הספר, יערך מעין "סדר ראש חודש" ובו יעלו תכנים ייחודיים למועד זה, ולאו דווקא בזיקה למועדים החלים באותו חודש, שכן "גם ראש חודש נקרא מועד"...

יסודות המועד:

מצוות קידוש החודש היא המצווה הראשונה שנצטוו ישראל בתורה: "הַחֲדֹשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשִׁי חֲדָשִׁים" (שמות י"ב, ב'). לפי חז"ל, הפסוק מתייחס לשני נושאים: הנושא הראשון קידוש החודש, והנושא השני - קביעתו של ראש חודש ניסן כראש השנה לחודשים.

האיור נעשה כיוון שאנחנו "חודש" שתי משמעויות:

האחת: מולד הלבנה, חידוש הירח. גם יום מולד הלבנה נקרא "חודש". כך למשל אומר יהונתן לדוד: "מחר חודש" (שמואל א' כ', ה' ו-י"ח), וכוונתו למה שאנו קוראים היום "ראש חודש". וכך נאמר גם בספר יחזקאל פרקים מ"ה-מ"ו: "שער החצר הפנימית הפנה קדים, יהיה סגור ששת ימי המעשה. וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח". במסכת ראש השנה פרק א' משנה ז' אנו שונים: "אב ובנו שראו את החודש", וברור שהכוונה למולד הירח. המשמעות השנייה של "חודש" היא יחידת הזמן שבין מולד למולד. זוהי המשמעות הרווחת בימינו למילה "חודש". לתקופת זמן זו אנו קוראים גם "ירח".

ביסוד פירושו הראשון של רש"י לפסוק נמצאת המשמעות הראשונה של המילה - מולד. "הראה לבנה בחידושה ואמר לו: כשהירח מתחדש, יהיה לך ראש חודש". לפי זה פירוש הפסוק הוא: "המולד הזה של הלבנה, ישמש לכם לקביעת ראשי חדשים". פירושו השני של רש"י מבטא את המשמעות השנייה: "על חודש ניסן אמר לו: זה יהיה ראש לסדר מניין החודשים, שיהא אייר קרוי שני, סיוון שלישי".

מפירוש הפסוק על פי המשמעות הראשונה של חודש, נובעת המצווה לקבוע את ראשי החודשים על פי מולד הירח. מפירוש הפסוק על פי המשמעות השנייה נובע שעלינו לקבוע את ראש חודש ניסן כראש לחודשים.

חז"ל גם דייקו מתיבת "לכם" שבפסוק את עניין קידוש החודש כמעשה משותף לאלוקים ולאדם:

עצם היראות הלבנה בחידושה אינה מתחילה עדיין את החודש, אלא בית הדין הוא זה שמקדש את החודש, שנאמר (שמות י"ב, ב'): "החֲדֹשׁ הַזֶּה לָכֶם" צריכים לבוא בפניכם עדים ולהעיד כי ראו את הלבנה בחידושה, ועל סמך עדותם תקדשו את החודש.

נמצא אם כן שאף כי סדר מחזור הלבנה הוא דבר טבעי, **אין התחדשות הלבנה עצמה מקדשת את החודש אלא ישראל הם שמקדשים את החודשים**, ומכוחם מתגלה הקדושה שבזמן.

זו אולי הסיבה שהמצווה הראשונה שנצטוו ישראל בתורה היא מצוות קידוש החודש, שעל ידה מתגלית קדושתם

המיוחדת של ישראל, שמכוחם מתגלה הקדושה בזמן.

חכמינו ציינו שאם מצוות החודש היא המצווה הראשונה שבכל התורה, הרי שיש בה כדי ללמד אותנו על רעיון קיום

המצוות כולו. העיקרון של השיתוף בין הטבע ומעשה האדם היהודי הוא חידוש במצווה זו, שכן הירח מתחדש באופן טבעי בכל חודש, אבל לולא העדים ובית הדין לכאורה אין לחידוש הזמן משמעות. במצוות קידוש החודש בא עיקרון השיתוף בין האדם למעשה הבריאה.

נקודת לדיון עם הכיתה:

המצווה הראשונה שנתנה לעם ישראל היא קידוש החודש.

החודש לא מתקדש באופן טבעי בשל התחדשות הלבנה, אלא בית הדין מקדש את החודש על ידי עדים.

קידוש החודש על-ידי עדים והעברת המידע באמצעות המשואות.

סרטון להרחבה:

<https://www.youtube.com/watch?v=FKV9Nt1joOY>